

ایده ئولوژی معنویت و معنویت نگاه امروزی

بخش 2

اگر شیوه شناخته شده‌ی معنویت بطور اختصار در دین اسلام، ناشی از اصول، فروع، احکام و تعاریف متنوع مذهبی و بنا بر الزامات شاخه‌های اسلامی (شیعه، سنی و تصوف) و دعاوی تمامی فرقه‌های گوناگون آنان بوده باشد؟ که چنین است؟ و اگر ارزش، دیدگاه و دریافت ما از اسلام و فرق شیعه و بویژه: این استبداد خود را و تمامیت خواهانه بی‌رحم شیعه در (ولایت فقیه مطلق)، و دین دولتی او، و ساختمن آین دستگاه (رفتار و کنش) ها در اصول فقه که: کتاب، سنت، اجماع و قیاس باشد، یعنی خلاصه شده‌ی احکام فقهی تهدید و تشویق و امر و نهی مذهب زورکی شیعه؟ و در عرصه‌های (عقل و اندیشه) هم این: کلام و فلسفه ایمان و باور و جدان به مقوله‌ی واجب الوجود، و تفاسیر نظری علمای این فرقه و کلن دین اسلام، به چرانی های بسیار پیچیده افرینش باشد؟ که غیر از نیست! و در عرصه‌(اخلاق و عرفان) نیز اگر ادله مهورزی دین اسلام در همین: استدلال های رفت اصول دین و احکام نرم و لطیف الهی باشد، تا عرضه و پذیرفته شدن دین خدا آسان در دل انسان خام افتاد و تاکید بر استعداد اخلاقی و ذاتی انسان به مهر خدا و همچنین معنویت عالی و رحمانی او و دین اش است باشد، که واقع نیست و اسلام بر اساس دعاوی خود پایان ادیان الهی و بهترین آنهاست و این یعنی دعوت رسمی به مبارزه‌ی همیشگی در بین ادیان! و در این نگاه، خلاصه‌ی عرفان همین است نه بیش! (البته تجربه‌ی 33 ساله نقدن زنده‌ی ما ایرانی‌ها از عطفت، کرامت، عدالت و بردباری اسلام ناب محمدی آنان، این (بغجه‌ی جنون و جنگ) پیچ شده‌ی بنام حکومت ولایت حاضر را هم باید بر آن افزود)! اگر دعاوی معنوی اسلام این ها و سوابق گذشته و همه‌ی این کثافتکاری و کشتار و چپاول هستی مردم در ایران: از این نگاه معنوی رسوا ریشه یافته و گرفته باشند؟ که با اطمینان هم این است! پس بگزارید ابتداء با حفظ احترام به اصل آزادی عقیده و تاکید بر حق داشتن و جدان آزاد برای همگان! اما با صراحة بگوییم: چنین مجموعه نفرت پراکن، ستیزه خو، متصاد و بیگانه با عواطف و همیستی مسالمت آمیز انسانی ست و در همه حال تنها به نگاه و منافع فرقه‌ای خویش تکیه داشته و آنرا هسته مرکزی هدایت نگاه های رنگین دیگر می‌داند، آن هم نه با استدلال و احترام متقابل به نگاه و نگاه های مخالف، بلکه با زور و به هر قیمت! حتا ولایت (اسلام متکر) را حق مسلمانی نمی‌داند و آنرا منوط به شرط اجباری باور شیعه برای موافقان و مخالفان جهت همگامی و همنامی می‌داند، ورنه! هیچ زمینه دوستی و اعتماد متقابلی بین مسلمانان و مسلمانی از دید این گروه حاکم متصورو ممکن نخواهد بود؟

البته این غرور طنزآلود و جالب منهای بخش کوچکی از نگاه های انسانگرای معنوی صوفیان می‌باشد، که آنها هم البته در اقلیت مطلق هستند، شامل (کل برداشت های اسلامی و روابط فرقه‌ای) هر کدام آنان است و بیرون از این دایره‌ی نتگ مذهبی و آن نیز برای انگشت شماری (همه در نگاه هم دشمن خدا و معنویت او) هستند که شیعه‌ی یکی از تندروترين این ذکم هاست؛ و لازم است یادآور شوم این اصل شامل (همه‌ی ادیان و نگاه های بسته‌ی ایدنولوژیک) هم می‌شود و تفاهم و تبادل فکر برابر و تشریک مساعی حول مسائل عام بشری با تفاوت های اندکی در بخش های از فرقه‌های سنی و صوفی ممکن و یا ساده نیست! راوی غلوای نکرده است و تاریخ گواه دعاوی اوت!

پس اینک بیانید باهم در گوشه‌ای از این زاویه، نگاهی کوتاه و لی عینی به معنویت در دین، شاخه‌ها و فرقه‌های اسلام قرار بیندازیم که در پشت و ورای دیده و لمس کرده های دردنک ما و تجربه‌های خوفناک و خونین تاریخی اجاد ادمان از واقعیت دینی، چه پیدیده ای را می‌بینیم؟ (جز) تشویق، تائید و تعمیق (دشمنی انسان با انسان) و ترویج فرقه‌های مخفی و مافیانی و بی‌اعتمادی مژمن در بین خود مسلمانان و همچنین با دیگر عقاید و ادیان و به تبع آن از تاریخ پیدایش این دید تا امروز جنگ های پیاپی و خشونت های عریان شرمناک بوده است، که از آن میان یکی از بی‌رحمانه ترین قتلعام های تاریخ آن عصر کشتار 72 کودک و زن و خانواده و خویشان و نسل کشی یک قبیله نظری شیعه توسط سپاه یزید در کربلا است همچنانکه در برابر آن: علی امام اول شیعه و چهارم سنی ها نیز هم با قساوت تمام در جنگ بدر به تنهائی یک سوم نفرات دشمن را به تنهائی کشت؛ و شخص دشمنان محکوم به اعدام از طرف محمد را به قتل می‌رساند و یا همراه با زبیر در نسل کشی قبیله (بنی قریظه) شرکت داشت و با نظرات او به پیش برده شده است؛ و در واقع پاید گفت این فرهنگ جنگ و کشتار در همان ابتداء پیدایش رسالت و توسط خود محمد بود که با آوردن آیات ستیزه جویانه، بنا نهاده شد و آن آغازگر خشونت معنوی به نام خدا به جای مسالمت مردمی در میان موافقان و مخالفان آن مقطع شد که تا به امروز تداوم یافته است! نتایج امری که دست آویز مناسب اجتماعی، اخلاقی و معنوی برای اسلام ناب محمدی (براساس منابع موجود تاریخی) ندارند، خوبی با بهانه و تبلیغ شعار جنگ طلبانه که می‌گفت: (راه قدس از کربلا می‌گذرد) وارد نزاع با عراق شد و در حین آن می‌گفت: (جنگ، جنگ است؛ و عزت و شرف ما در گرو همین جنگ هاست! (قیمت این "شوخی کوچولو ایشان" پس از شکست اهداف او و سران دیوانه‌ی ایران) برای دو کشور مسلمان بیش از یک میلیون کشته و یک میلیون زخمی و علیل و مفقود و دود شدن ثروت

هنگفت ملی هردو طرف گردید! و بدنبال این سرخوردگی و ملامت وجودی بود که: فرمان وحشیانه ترور و قتلعام(۵) تا ... هزار زندانی سیاسی را با قساوتی به مراتب از همان (شمر و یزید صادر کرد.

نگاه معنوی آنها «رفتار و کنش» سلاطیق نظری متکثر دیگران را بر نمی تابد و همیشه مزاحم و یکسوزیه است و در تبیین، تثبیت تفکر مذهبی خود نیز سر راست به نقد اصالت وجود و تحفیر انسان آزاد به نام (کافر و دشمن...بی مهابا و بی مبالغ دست می برد؛ در میدان گسترده «عقل و اندیشه» هم جز در تبلیغ (باور و تائید خالق معنویت مطلق، غیر قابل تشکیک و تنقید، نقش معنویتی نو و تازه ای برای افکار و امال نسل انسان هزاره‌ی دوم بعد از اسلام که لازم و حیاتی است نیافت و اصولن خود را بی نیاز از آن می داند و بطبع ابتکاری نداشته است؛ همزمان و همچنین با ترویج دین و ایده نولوژی خشونت، علن و عملن قساوت و قضاویت مذهبی ناعادلانه را علیه مخالفان بنام خدا و مصالح دین رسول الله و حکومت او در زمین، تا پایان بی عاطفگی مطلق در اعماق مسکن انسان راند؛ به نحوی که «اخلاق و عرفان» اسلامی بر هستی همگان، جز شلاق و شمشیر و اعدام و زندان و جور و جبر(شیعه) برپشت و دل انسان‌های محروم نگذشت، ننشست و نرفت.

اینک سؤوال این است: آیا همه دعاوی آسمانی و اعمال زمینی رهبران آن، از آغاز تا انجام کنونی اسلام ولایتی، بشکل غیرقابل جبران شکست نخورد است؟ به بیهودگی محاکوم نشده است؟ و تلاش حاکمیت قهری دیروز و جنایات حاکمان امروز، شأن انسانیت را نیازارده است؟ آیا بی کم و کاست از دید قوانین (حقوق بشری و آزادی وجود) در دیدگاه مردم مداری، شرافت و انصاف، مضامین معنوی اسلام مردود و بی اعتبار قطعی و فرسوده اساسی نشده است؟ آیا نیاز به پرسش و پاسخ های دیگر و تازه ای برای فهم بهتر، رفع بد خوانی و ابهام زدایی و دفع نظرات سوء مخالفان تحت عنوان(کافران و دشمنان اسلام) لازم است؟ آیا چنین نکات مات و مبهمی در مخلیه تاریخ و وجودان بیدار انسان امروز باقی است؟ و یا نه لاجرم همه با هم بنا بر آنچه بر دل و چشم انسان رنگین فرو رفته، نباید بیش از این انتظار متفاوتی از (شیعه) و اسلام، بشریت مظلوم ایرانی و همچنین در(جهان فقیر و تاراج شده اسلام) داشت؟ بنا بر مشهودات عینی و تاریخی که مردم از این دیوانگان لمس کرده و چشیده اند کافی است، و بر همگان روشن است که در آینده نیز نمی توانند از (آنان برقدرت و ثروت تکیه داده ای رهبر و انصار بیت اش) چشم انداز تحول ذهنی، در یافته عقی و چشمداشت ناگهانی مثبتی به نفع برابری، حقوق بشر و استقلال انسان آزاد داشت.
«مگر تاریخ قهرناک و مرگبار 1400 ساله‌ی از دم (راهبران اسلامی) برای کسب قدرت سیاسی و اقتصادی و - نه چیزی بیشتر بود؟ - مبارزه‌های کور و وحشی آنها که تا به امروز هم در بین شان بیرحمانه علیه منافع و آرامش مردم تداوم یافته است» کافی نیست؟ تا پی به دلایل این نزاع ها ببریم!

حافظ: جنگ هفتاد و دو ملت همه را خبر بنه — چون ندیدند حقیقت ره افسانه زند!

ظاهرن تا دوره حیات حافظ سوخته دل، دین اسلام هفتاد دو فرق و یا مذاهب داشت که معروف به (هفتاد و دو ملت) بودند و او در این بیت از غزلی از آن یاد کرده است! اما آغاز آن انشقاق ها و دسته بندی ها: ابتدائی در زمان حیات خود رسول خدا و در پی جنگ های فراوان اقوام و خویشان دور و نزدیک خود پیامبر بود که بدلایل گردنه کثیری و غارت کاروان های تجاری و اختلاف منافع مالی و بویژه برس تقسیم غنائم جنگی و تصرفات منطقه ای و چگونگی سرکردگی مناطق اشغالی بعد از تصرف بود که عمدتن هربار تعمیق می یافت.

اما در پی مرگ او دامنه اختلافات و تصادمات بحران سرکردگی سیاسی، نظری و عملی در پیشبرد احکام قرآنی، تضاد و عدم تفاهم انصار و یاران قدیم را هرچه بیشتر عمیق کرد، و تحلیل، تعبیر، تغیر روایات، مضامین و احادیث مشتمل بر(محمد پیامبر) فرقه ای تر می شد و آن هم معطوف به سود، سلیقه و در نتیجه سیاست فردی و گروهی علیه افراد و گروه ها دامن زده می شد. سرکرده هریک از جریان ها و یا نمایندگان مخالف و موافق، مدعی پیروی از(فرامین خدا) توسط پیامبر بودند، که در دراز مدت برداشت های متفاوت نظری آنان از مقولات دین اسلام بسیار متناقض و متضاد و به تبع آن: دیگر قابل اجماع نبود؛ زیرا که «تفسیرزدنی» آنان از اسلام، ظاهرن دچار تفاوت دیدگاه های(فقهی - کلامی) شده بودند که در اصل این روند دراز مدت پریش پیروان، به تفرقه هر بیشتر هر یک از مذاهب آن زمانی تا به امروز نیز تداوم یافته است، تنها و تنها به مصلحت سیاسی - اقتصادی فرقه های موجود اسلام آن زمانی و کنونی آنجامیده که این ریزش معنوی و اضمحلال اسلام، شاخه ها و فرق و هواداران او، امروز دارای رقمی به مراتب بیشتر از گذشته است که من بحث در باره آن را در اینجا لازم نمی دانم.

بخش 3

بهانه های تداوم جنگ عقاید و جدال جنجال های ایدئولوژیک معنویت هنوز در سطح جهان بالاست ولی تردید ندارد که سلطه متزلزل مزلزل مذاهب جهانی، اگر چه کم، اما اعتبارشان به دلیل رشد آگاهی و شناخت درست مردم از آنان و همچنین به سبب تندروی های ادیان در همه‌ی حوزه خصوصی افراد تا حدود جدی آسیب غیر قابل جبران خورده است. با این وجود اما: هنوز هم به نظر نمی آید که ادیان بزرگ، شاخه های آنها و فرق شان دست از مردم فربی همیشگی بردارند و به بیداری بیشتر انقلابی رنجبران به سود حق حیات برابر، صلح جهانی و بر علیه جنگ طلبان از

این آشتفتگی خوانی، پراکنده گوئی و سوء استفاده از انسان خوشبادر دست بردارند و از اعمال رشت و جاهطلبانه گذشته محکوم و مطرود خود درس عربت بیاموزند و از توان معنویت آرمانی خود بیشتر به شناخت راه انسان از بن بست های تاکنوی فقر و ستم بهره کشی یاری رسانند و دریچه نگاه خود را به نفع حل و رفع مصیبت "نان" برای گرسنگان همچون دروازه ای فراخ به یاری همگان درآیند و چشمستان را به راه دفع ستم بگشایند، و بر بیهودگی نزاع مرام ها صراحت دهند و بسادگی بپذیرند که راه حل رستگاری نوع بشر، نه در عالم نسیه ی غیب... بلکه باید در همین زمین سوخته از بیداد سرمایه داران و جنایتکاران کوچک و بزرگ ملی، منطقه ای و جهانی ست و آن هم در صورت رهانی از ستم نابرابری هاست که متصور و منتفی می نماید، هر کدام از مقوله های مشخص مورد مشاجره در میان خود معتقدین ماتریالیستی و ادیان ایده الیستی موجود پی برند، چه رسد به اینکه بتوان بین این دو جهان بینی و باور آرمانی، خارج از نگاه ایدنولوژیک طرفین، به نتایج نظری مطلوب و مشترک از جمله همین مقوله: (معنویت) رسید؟ البته جای تردید دارد که انسان در کوتاه مدت، در یک چنین ساختار متناقض و طبقاتی بتواند به مفاهیم و پاسخ های "مشترک" برسد و راه حل های "تفاهم عام" را نسبت به بخشی از امور (خاص) که مورد اختلاف" مادی و ذهنی" خود با دیگران است، دست یابد و یا به شکلی از اشکال، انعطاف و تعدیلی در پیش زمینه های شکل دهنده مادی ارزش ایجاد کند، تا به سبکی گشاده میسر شود همه ی "نگاه ها" اعتبار عام داده شود، و معانی برای هر گروه مستقل، گمانه زنی ای بیش نباشد(دید جرئی: بخشی از کل ناشناخته) باشد، تا که مورد مجادله نظری همگان باقی بماند و یا راه بررسی سوژه ها را چنان باز و تفسیر بردار رها و آزاد کند، که تعبیرها، تشریح ها و باور های رنگین سبب بی حرمتی به مقوله مورد بحث نشود و به تعی آن نزاع بر سر دریافت های مخالف از صورت "تابو" خارج و به موضوعی "عادی" تقلیل یابد و هم زمان تناقض تعاریف و تضاد تعبیر را در بین باورمندان لااقل دچار "تردید" باشد تا به "یقین" قرار گیرد هم از این روست تا فرصت تداوم مکاشفه و مباحثه سالم از طریق کار جمعی بر روی موضوعات مختلف مهیا بماند.

(فقدان استعداد و ضرورتی که هرگز مطبوع میل و مقبول اراده جهان بینی های الهی و ایدنولوژی های تمامیتگرای، غیر انسانی و یکسویه نگر) نبوده و در این میان، و بویژه (تنگ نظری و تمامیت خواهی ادیان ابراهیمی) بسیار روسياه واز چنین آبخوری آن تغذیه می کنند.

"آیا معنویت را می توان طبقاتی دید؟"

با این وجود آیا: می توان به بخش بزرگی از حقیقت عدم تفاهم مشترک انسان ها پی برو و به پیروی از نزاع پیگیر ادیان و عقاید مختلف در لابلای حوادث گذشته تا بحال ناتوانی انسان چیره شد و به تبعیت کوکورانه و بندگی او به ادیان پایان داد؟ آیا می شود به تصورات خیالی و معنویت مذهبی گوناگونی که ناشی از محرومیت و خلا مادی و ارزشی انسان ها از (حقیقت پوشیده زنگی) است و اغلب آن محرومیت را بشکل (عقده مادی)(دارند آن ها را از تصرف ادیان در آورده و برای نامی یافته؟ و به دنبال آن (معنویت نگاه تازه) ای رفت و جستجو یش کرد که آن اولن زمینی باشد و در عین حال مثل نان برای همگان دست یافته؟ و همچنین اینکه: گمانه های مشترک ذهنی در میان مردمان یک و یا هر دیار آنقدر متفاوت نباشد، که عیار ارزشگزاری همگانی را نیابد و نداشته باشد و معانی آنها برای اکثریت مردم، ارزش جهانی نگردیده باشد؟

آیا توده ها تصویری روشن و همیشگی از پدیده های ذهنی و عینی خود دارند؟ یا دریافت ها و مفاهیم دیروز و امروزی دارای یک بعد محدود زمانی و ارزشی مقطوعی می باشند که با سپری شدن زمان از اعتبار ارزشی آنها کاسته و محک خود سوده می شود؟ آیا اصولن درک ما از مفهوم معنویت یکسان است؟ تعریف ما از معنویت چیست؟ معنویت دارای چگونه بار ارزشی است؟ مادی و یا ذهنی؟ چرا ما نیاز به یک مفهوم و ارزش فوق انسانی داریم؟ کدام اسطوره های تاریخی و تجربی رامی شناسیم که تداوم همیشگی ارزشی داشته است؟ آیا معنویت پایدار وجود دارد؟ یا نه پس از چند دهه و یا سده سر آنجام تغیر خواهد کرد؟ و علل این تغیر و تحولات چیستند؟ آیا این دکرگونی ها عمدتن پس از شکست نظام ها کنه و روی کارآمدن بساط جدید صورت نو گرفته و تابع قانونمندی قابل بررسی است که عمومن مرسوم (ملت مغلوب) بوده و موازین آن بر تبعیت و تقبل از تحکم رای قدرتمنار نو استوار گشته است؟ و شهر و ندان همیشه ناگزیر به پشتیبانی از والی و نظام نظری اش توسط توده های مغلوب معمول شده و بوده و استوار گشته است؟ و به همین دلیل هم حق برتری ای (بیرون) و معنای برتری نظام اش هم است که عده ای با نام ها و رتبه های تازه صاحب یک ساختار ارزشی دیگر می گردد؟ که آن نیز می بایست توسط شمشیر زنان چیره دست به عنوان معنویت نو، نیروی برتر دوران شود، که علاوه بر کسب حمایت مالی و می بایست(دست به ایجاد رجحان معنوی در آن مقطع) تیز نائل شود تا در اعماق و گستره های انسان ساده لوح، تا آنجا که دایره نفوذ اش می چربد، می تواند و متصور باشد، دیدگاه ها و تصورات اراده فردی حاکم اش (رهبر) را به طور مثال: از (معنویت) حکم عام کند؟ و آن برداشت و روش پدیده شناختی هم: تا اتمام حاکمیت هر مستبدی، حد فاصل و پایه ای بر آغاز و پایان تفاوت های نظری گسترده در بین هریک از دیگر برداشت های دوران از همان مقوله در میان (بخشی) مسکوت و پنهان مانده است؟ همه این فرض ها و پرسش ها درست هستند کوتاه ننم و بنابرین: چگونگی (تعاریف) بر اساس میل اراده ی حاکمان رقم خورده و (حفظ آن انحصار نظری) در رابطه با هر یک از دیگرنگاه ها را، تنها با "зор شمشیر" حفظ

کرده است؛ و فقط در میانه‌ی میدان‌های رزم و نه، "عقل" در مردم راه بردۀ است، سبکی که تاریخ و روابط گسترده و همگانی بشر آن را غلط و متروود تعین کرده است.

شمیر؟ شمشیر آری، زیرا: تمام نگاه‌های موجود (اصل را بر ارجحیت خویش و تبعیت غیر می‌نهاده و هنوز می‌نهند و نه، اصل را ابتداًن بر اختلاف سلیقه و مبادله‌ی نظر و کثرت انگاه‌های انسان! پس همواره توافقات و اختلافات بسیار و برجسته‌ای وجود داشته و هنوز هم دارند، هم اینک نیز در عصر ما، در اغلب نقاط جهان جریان‌های ایدئولوژیک متنوعی هستند که می‌خواهند دید و نگاه خویش را تبلیغ، تحکیم و مبانی نظریشان را از پدیده (معنویت) تعمیم دهند. هر گروهی با و یا علیه موافقان و مخالفان نظری خویش، بدلیل برداشت‌های گوناگون و یا متصاد با دیگران از واقعیات و ذهنیت‌های دنیای موجود و یا(تغیر و تحولات طبیعت) و (همچنین تصورات ذهنی و بیرون از جهان واقع) حکایت‌های بیشماری مستتر هستند. مرزی بین افکار پویا و پاکیز بین آن دو برای شناخت بهتر موجودات (عینی و ذهنی) هنوز هم چنان ساده نیست و هر یک تلاش دارند (منافع باور) خود را به هر شکل ممکن تعمیم دهند، و از آنچه، که عمومن متاثر از "صاحبان امکان" به عنوان ارزش در هر دوره وجود داشته است، تعاریف و تعبیر بسیار متضاد و متنوعی را بر اساس "سلیقه" پیشینیان خود بسازند و به خورد همگان با زور و ریا بدهن و همچنین تحول ابزار شناخت دوران درامکان شناخت بهتر از دنیای بیرون از ذهن شان نسبت به هر یک از پدیده مشابه (متفاوت) بوده است؛ فقدانی که درک عموم بشری را دچار فوائل درد آوری کرده است.

در نوشته‌ها و آثار بر جا مانده از پیشینیان هر دو گروه، دچار فقدان ابزار (شناخت کافی) در همه‌ی نگاه‌های فلسفی (ماتریالیستی و ایده‌آلیستی) بوده و داشته و هم اینک نیز دارند. در عینحال که: هر کدام پاسخ‌های چرانی‌ها را به هر پاسخ از جهان بینی‌های خود به مقولات متنوع داده اند و شاید این اهم ارزش گزاری دور و یا نزدیکی هر یک از جهان بینی‌های امروزی اند که نسل امروز باید بدنبال (آن) مطلوب خود بند انسان باشد.

با تعقیب پرسش و پاسخ‌های هر دو طرف، خود ما تصور معنویتی پاس‌گویی خواهیم یافت و نیز خواهیم توانست با طرح معنویت تازه، گذشته‌ی معنویت تاکنونی مزاحم را نقد کنیم؟! زمینه‌ی همه کشمش‌ها و جنگ و خونریزی‌های شرم آور و نابرابری‌های غیر اخلاقی - انسانی گذشته که عدتمن، دلایل اغلب آنها این جنون‌های برتری طلبی و وحشیانه و ناشی از تفاوت درک در نوع شناخت از حقوق متنوع مادی و معنوی انسانی است که هر برای اکثریت فریب به اتفاق وجود خارجی ندارند، همه‌ی انسان‌ها محصول میحط مادی و فرهنگ معنوی خود بوده و دچار برداشت‌های متنوع انسانی هستند، اما همه انسان‌ها هنوز نان را به حد بخور نمیر هم ندارند تا به ... معنویت نگاه قرن 21 فعلن (نان و آزادی) است که برای رسیدن به آن هنوز زود است و در پی آن، همه ما باید با خودرانی بی‌رحم، گنج و کور صاحبان ثروت و باوران دیندار او و فجایع رشت و پست هردو که به بشریت و به ویژه به توده‌های محروم جهان تحمیل می‌شوند با بردبانی مبارزه کنیم.